

ISSN 1814-4764

9 771814 476008

КУРИЛЬСЬКИЙ ЧАЙ – АВТОРСЬКИЙ СОРТ «ДАРУНОК КИЄВУ»

Добрий медозбір залежить від багатові крмової бази з різноманітних природних і культивованих медоносів.

Радимо кожному бджоляреві на своїх земельних ділянках виростити «килим пасічника» з медоносів – трав, кущів, ліан і дерев, які квітують у різні тер-

міни упродовж пасічницького сезону та можуть забезпечити бджолині сім'ї кормами.

У цій статті ви дізнаєтеся про новий авторський (А. І. Потопальського) сорт медоносної рослини. Це куриський чай, сорт «Дарунок Києву».

Цей, порівняно недавно акліматизований в Україні чагарник, заворожує своєю квітучою різнобарвною формою і цілющою силою. В наших дослідженнях використана група сіянців, привезена колишнім старшим науковим співробітником Ботсаду НАН України ім. М.М. Гришка І.Р. Кисілевським з острова Сахалін понад 40 років тому.

Куриський чай авторського сорту «Дарунок Києву» – прямостоячий або розлогий чагарник із сімейства розоцвітних (*Rosaceae*) висотою 20–170 см. Листя та інші частини рослини густо опушені дрібними волосками. Молоді пагони циліндричні, шовковисті, опушені, а у старих – сіра кора, що відшаровується.

Листя непарноперисте або трійчасте, жовтувато-зелене, складається з 5, рідше 3–7, ланцетних, з обох боків волосистих листочків, схожих на лапку. Через їхню форму куриський чай називають в народі – «лапчаткою», а за

дією на організм людини – «могучником».

Цвіте ця рослина тривалий час, з середини червня до початку жовтня (кожний кущ більше 2-х місяців). Куриський чай світлолюбивий – краще розвивається на добре освітленому місці. У разі сильного затінення може утворювати мало квіток, втративши свій декоративний вигляд. Рослина зимостійка

(витримує найсуворіші зими і весняні приморозки), стійка і до нетривалих посушливих періодів, але із зменшенням вологості ґрунту зменшується її приріст. Добре зимує під снігом, додаткового укриття не потребує. Полюбить легкі та удобрені ґрунти зі слабкислою або лужною реакцією. Надмірне перезволоження ґрунту переносить важко, як і сильне пересихання.

Для садівників і професіоналів квітників, а також аматорів рослина цікава не тільки тим, що цвіте все літо, але й легко переносить стрижку і довго тримає форму.

Квіти золотаво-жовті або білі, розташовані поодинокі або зібрані в пухкі верхівкові китиці.

Останнім часом створено багато сортів курильського чаю. Вони відрізняються один від одного заввишки, формою куща та забарвленням квітів. У сортів Аботсвуд та Манху вони білі, а у сортів Гольдфінгер, Жакман Варієте, Катерина Дікенс, Принцеса Беті, Елізабет – яскраво-жовті. Сорт Принцеса цвіте ніжно-рожевими квітками, Ред Ас – червоно-жовтогарячими.

Плоди – густоопушені збірні сім'янки, що дозрівають у серпні – жовті. Їхня життєздатність досягає 93 %. Декоративна огорожа з кущів цієї рослини невисока, але елегантна, особливо в поєднанні з доглянутим газоном. Приємним доповненням є те, що над нею постійно в'ються та гудуть бджоли. Курильський чай – чудовий медонос! Особливо його форма «Дарунок Києву». Мед, зібраний з нього бджолами, є надзвичайно корисним здоров'ю всім людям, а особливо виснаженим хворим і дітям. Його вживання відчутно відновлює сили та покращує імунітет. У дендропарку «Перемога» цей кущ росте понад 40 років, приємно приваблюючи від-

відувачів. На жаль, масштабна пожежа на 36 році існування знищила всю окрасу дендропарку і тільки десята частка знищеної алеї багатого на переваги цього авторського сорту дала кореневу поросль на пожарищі. Через рік молоді рослини зацвіли і протягом всього літа були вкриті сотнями бджіл.

При розмноженні живцями цвіте та плодоносить із дворічного віку щорічно.

Курильський чай зазвичай використовується як декоративна рослина для декоративних і поодиноких посадок, і як продуктивний тривалий медонос. Його садять на передньому плані вищих кущів. Дуже добре він виглядає і серед каменів у скельних садках та невеликих композиціях.

У Сибіру і на Далекому Сході його листя застосовують як сурогат чаю, який має лимонно-жовтий колір і приємний аромат, а також має цілющі властивості. Як сировину заготовляють верхівки (листя, пагони і квітки), пухко укладають у кошики або мішки з рогожі, підв'ялюють на сонці і сушать в затінку та на горіщі. Сировину зберігають у закритій тарі 1 рік.

Хімічний склад. У складі рослини виявлені тритерпеноїди (урсолова, епіурсолова та ін. кислоти), стероїди (бета-ситостерин, стигмастерин, кампестерин), фенолкарбонові кислоти (кавова, синапова, ферулова, паракумарова, еллагова), флавоноїди, кверцитрин та ін.),

катехіни. Надземні частини рослини містять вітаміни Р і С (до 230 мг %), каротин (17,5 %), глікозиди, кумарини, фенолкарбонові кислоти, катехіни, флавоноїди, тритерпеноїди.

Дія: Тонізуюча, кардіотонічна, сечогінна, жовчогінна, протизапальна, антимікробна, ранозагоювальна, протівірусна, фунгістатична, кровоспинна, болезаспокійлива, антиоксидантна, імуномодуюча, протипухлинна, седативна, гастро- і гепатопротективна. Також має гіпоглікемічний, протипухлинний, гіполіпідемічний, десенсибілізуючий ефект.

Препарати курильського чаю кущового мають протимікробну, відхаркувальну, жовчогінну, кровоспинну, протитуберкульозну і в'язучу дію. Перспективні вони при захворюваннях шлунково-кишкового тракту та дисбактеріозі, туберкульозі легень, гінекологічних запальних захворюваннях, паркінсонізму.

З листя та квіток курильського чаю готують цілющі настоянки та відвари, що очищають організм при отруєнні та шлунково-кишкових інфекціях.

Настій листя і квіток застосовують при проносах різного походження, а також крупозному запаленні легень як відхаркувальний засіб, також для стимуляції серцевої діяльності.

Відвар листя і квіток призначають при запальних захворюваннях печінки як жовчогінний засіб, а також при

лихоманці – як потогінний. В Північних районах рослину використовують для профілактики і лікування цинги.

Все частіше останнім часом курильський чай кущовий рекомендують для боротьби із злоякісними пухлинами. Свіжозаварений чай застосовують для профілактики та лікування раку і п'ють його 3–4 рази на день протягом тривалого часу. Він має підтверджені різноманітні цілющі властивості: зміцнює імунітет, знижує кров'яний тиск, заспокоює нервову систему, ефективний при безсонні, лікує хворих з хворобами дихальної і серцево-судинної системи, має антибактеріальні та омолоджувальні властивості.

Рецепт чаю

Одну столову ложку висушеного збору (листя, пагони, квіти) заливають однією склянкою окропу на 30–40 хвилин, розбавляють вдвічі і додають мед за смаком. В спеку п'ють як холодний освіжаючий напій.

Приготування настою:

2 столові ложки сухого листа з квітами заливають 0,5 л окропу в закритому емальованому посуді, доводять до кипіння на водяній бані, проціджують і вживають по 0,5 склянки 3–4 рази на день перед вживанням їжі.

Відвар:

1 столову ложку сухого листа з квітами заливають склянкою гарячої води, до-

водять до кипіння на водяній бані і настоюють 30 хвилин. Вживають по 2 столові ложки 3 рази на день до їжі. Курс лікування 10–15 днів. Корисні спринцювання цим відваром при гінекологічних захворюваннях.

Теплим відваром корисно полоскати горло та промивати носа при запаленнях, опіках, ранах, що прискорює їх загоювання в кілька разів.

Збір для лікування атеросклерозу

По 2 столові ложки кореня кульбаби, кореневищ пірію повзучого, трави деревію, листя та квіток курильського чаю. Перемішати, взяти 1 столову ложку суміші в емальований посуд, залити 0,5 л окропом, настоювати годину при кімнатній температурі, процідити і вживати по три чверті склянки вранці перед сніданком.

Протипоказання

Індивідуальна непереносимість, тромбофлебіт, підвищене згортання крові, при вагітності та в період лактації.

Вирощування:

Курильський чай кущовий розмножують відводками, поділом куща, здерев'янілими зеленими живцями та насінням. Його сіють навесні без попередньої підготовки в плівковій теплиці або парнику, злегка мульчуючи просіяним листовим ґрунтом. Сіяночки розсаджують на віддалі 5–8 см. Ця рослина добре переносить пересадку

лише у молодому віці, а старі кущі приживаються погано. У дендропарку «Перемога» практикують посіви під зиму в розрихлений ґрунт біля батьківських кущів. Посіви покривають товстим шаром власного листа та інших дерев і кущів (в'яз, липа, верба, смородина), а зверху – агроволокном. В кінці травня рядками на віддалі 30–40 см проріджують настил листя та рихлять ґрунт граблями. Ці рядки знову покривають агроволокном до появи сіянців і їх прорідження. Ділянку регулярно поливають. Враховуючи посухостійкість нашого сорту, одержані сіянці виживають навіть під час тривалої посухи без регулярного поливу. Восени їх переносять на постійне місце вирощування.

Курильський чай кущовий у посушливі періоди потребує поливу. Також потребує регулярної обрізки, при якій видаляються пошкоджені та відмираючі гілки.

Цю надзвичайно цінну і витривалу, декоративну, лікувальну і медоносну рослину треба якомога більше поширювати в нашій місцевості. Курильський чай як невибагливий медонос цінується пасічниками як тривале джерело забезпечення пасіки медом.

А. І. ПОТОПАЛЬСЬКИЙ,
кандидат медичних наук, доцент,
директор Інституту оздоровлення і відродження народів України

Курильський чай

